

розвивається дає можливість навіть невеликим за розмірам українським компаніям впевнено займати нові ринкові ніші, як в Україні, так і в інших країнах. Прикладом є крафтове виробництво тих чи інших продуктів. Особливо крафтове виробництво пов'язане із посиленням кастомізації ринків (як результат процесів індивідуалізації, коли кожна окрема ситуативна задача має тільки свій, унікальний розв'язок, непридатний для відтворення в інших випадках) у зв'язку із розвитком цифрових каналів просування товарів.

Окремо можна навести прогнози подальшої трансформації маркетингового середовища під впливом наслідків постковідного етапу (перехід в онлайн, розвиток маркетплейсів і сервісів доставки їжі) або цифрової революції, яка змінює світ ледь не щорічно (останні події – бурхливий розвиток сервісів так званого «штучного інтелекту»). Головна задача для маркетингу в цьому аспекті – переосмислити свою роль в бізнес процесах та зберегти конкурентну перевагу традиційних людських здібностей (насамперед, творчого підходу до вирішення завдань).

Таким чином, подальший розвиток маркетингу в агробізнесі України має великі можливості для успішної реалізації бізнесових планів, проте це потребує концентрації зусиль, які забезпечать адаптацію агробізнесу до тих революційних трансформацій, які очікують людство.

JEL Classification: D45, J22, M11

Євгеній ЛАНЧЕНКО

*д.е.н., доцент, доцент кафедри економіки
Національний університет біоресурсів і природокористування України
lanchenko@ukr.net*

Володимир ІВЧЕНКО

*к.с.-г.н., генеральний директор
Український науково-дослідний інститут продуктивності агропромислового комплексу
ivchenko_vm@ukr.net*

НОРМУВАННЯ ПРАЦІ В МЕНЕДЖМЕНТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. Розглянуто теоретико-методичні аспекти застосування норм праці персоналу в управлінні виробництвом сільськогосподарської продукції. Особливу увагу приділено актуалізації застосування методично правильно розрахованих норм праці при плануванні трудових і виробничих процесів для забезпечення ефективності господарської діяльності в агроформуваннях.

Ключові слова: менеджмент, планування, персонал, агробізнес, підприємство, норми праці, продуктивність праці, ефективність.

У ринкових умовах господарювання дуже важливими є питання налагодження ефективного менеджменту в сільськогосподарських підприємствах, одним із завдань якого є організація, нормування та оплата праці персоналу, що забезпечить виконання основних функцій управління підприємством. У системі менеджменту агробізнесу особливе місце займає планування трудових показників і чисельності персоналу протягом року. Воно здійснюється у вигляді розробки плану з праці, який є найважливішим розділом плану економічного й соціального розвитку аграрного господарства. Підприємство самостійно визначає загальну чисельність працівників, їх професійний і кваліфікаційний склад, затверджує штатний розпис, тобто формує трудовий колектив, який здатний досягати високих кінцевих господарських результатів.

Завданням дослідження є обґрунтування переваг застосування норм праці при плануванні виробництва агропродукції для забезпечення виконання функцій організації і планування в системі менеджменту підприємства.

Основою розрахунків планової чисельності працівників агробізнесу служить схема управління підприємством, яка визначає необхідну кількість керівників і виробничих робітників у структурних підрозділах підприємств: цехів, відділів, служб тощо. Залежно від обсягів робіт, що виконують керівники, спеціалісти й службовці при плануванні їх чисельності розробляють або використовують довідникові норми й нормативи праці.

У сучасних умовах нормування праці відіграє важливу роль у менеджменті підприємства, тому що є інструментом планування, обліку й аналізу трудозатрат і, відповідно, виробничих витрат підприємства. Застосування норм праці веде до скорочення витрат на продукцію завдяки ощадливому використанню робочого часу, що впливає на антивитратний характер виробництва і, звичайно, на зростання прибутку. Нормування праці в агробізнесі є важливим елементом її організації на виробництві, оскільки сприяє подальшому вдосконаленню форм кооперації і поділу праці, дозволяє раціоналізувати трудові прийоми й методи виконання трудових операцій, поліпшує організацію та обслуговування робочих місць і т. ін.

Поряд із цим завданнями нормування праці також є створення обґрунтованої бази даних для внутрішньогосподарського планування, стимулювання підвищення кваліфікації виконавців на основі узагальнення й широкого розповсюдження передового виробничого досвіду, вдосконалення форм і систем оплати праці персоналу в агробізнесі тощо. Вирішення цих та інших завдань забезпечить підвищення продуктивності сільськогосподарської праці та ефективності господарської діяльності аграрних підприємств у цілому.

У сільському господарстві України використовують значну кількість норм і нормативів праці, пального тощо, які відповідним чином систематизовані й наведені в друкованих виданнях Українського науково-дослідного інституту продуктивності агропромислового комплексу (м. Київ). Інститут перманентно проводить науково-методичну роботу в даному напрямі вже багато років, він має розгалужену мережу в Україні та проводить дану роботу з 1956 р. Науково-дослідною мережею нині ведеться постійна робота по удосконаленню методології управління, функціонування й розвитку нормативних систем по ефективному використанню всього ресурсного потенціалу агропромислового виробництва. Інститут підпорядкований Мінагрополітики України й на нього покладено зобов'язання забезпечити агробізнес нормативними матеріалами по праці, створити систему обґрунтованих норм і нормативів праці, науково-методичного забезпечення їх запровадження в галузях АПК. В дослідному інституті нині проводиться важлива науково-методична робота з формування професійних стандартів для аграрного сектору економіки, враховуючи сучасні вимоги роботодавців на ринку праці, а також науково-аналітична робота щодо моніторингу динаміки й тенденцій цін на агропродовольчі товари на внутрішньому й зовнішньому споживчих аграрних ринках.

Основними перевагами застосування науково-методичних принципів нормування праці в сільськогосподарських підприємствах є:

- оптимізація використання людських ресурсів в агрогосподарствах. Нормування праці допомагає керівникам розрахувати, скільки часу й зусиль необхідно для виконання конкретних завдань. Це дозволяє уникати як перевантаження, так і неефективного використання працівників. За чітким нормуванням робочого часу кожен співробітник знає свої обов'язки, а керівник контролює загальну картину робочого процесу;

- підвищення продуктивності праці. Завдяки встановленню реалістичних норм праці можна підвищити продуктивність працівників. Працівники, розуміючи чіткі вимоги до виконання своєї роботи, стають більш мотивованими, що позитивно впливає на кінцеві результати виробництва;

- зниження виробничих витрат. Правильне нормування праці сприяє зменшенню зайвих витрат, пов'язаних із простоями, надмірним використанням ресурсів чи низькою ефективністю. Оптимізація робочих процесів дозволяє підприємству знижувати витрати, не погіршуючи якість виробленої продукції;

– планування виробництва та зростання прибутків. Чіткі норми праці допомагають підприємству планувати свої виробничі процеси й ресурси на майбутні сезони. Це забезпечує стабільне функціонування бізнесу, зменшує ризики затримок у постачаннях сільськогосподарської продукції та збільшує загальний дохід завдяки підвищенню ефективності агровиробництва;

– задоволеність працівників. Коли норми праці відповідають можливостям працівників і враховують сезонні навантаження, то зменшується трудовий стрес та перевтома персоналу. Відсутність перевантаження знижує плинність кадрів, а задоволені працівники, знаючи свої обов'язки, працюють продуктивніше [1].

Таким чином, у сільському господарстві велика кількість норм і нормативів праці потребують аналізу, перегляду, корегування, оновлення, оскільки запроваджуються інноваційні агротехнології та новіші види сільськогосподарської техніки в агробізнесі. Для цього в Україні склалася певна система нормативної служби й форми взаємовідносин між сільськогосподарськими підприємствами та нормативно-дослідними установами з питань розробки й упровадження у виробництво науково обґрунтованих норм праці. Зокрема про актуальність питань нормування праці в агробізнесі згадується в галузевих угодах регулювання соціально-трудова відносин у сільському господарстві, які укладаються між Мінагрополітики України, галузевими організаціями профспілки та роботодавців [2], чим підтверджується важливість даної економічної роботи в агрогосподарствах.

Впровадження науково обґрунтованих і методично правильно розрахованих норм праці й нормативів затрат праці в системі менеджменту сільськогосподарських підприємств є важливим напрямом/резервом підвищення продуктивності праці персоналу та економічної ефективності виробництва агропродовольчої продукції в підприємствах.

Література

1. Український науково-дослідний інститут продуктивності агропромислового комплексу. URL: <https://uapp.in.ua>.

2. Галузеві угоди в сільському господарстві. Вебсторінка Профспілки АПК. URL: <https://profapk.org.ua/cms/legislature/agreement/industry/selo.html>.

JEL Classification: M1, L2, O1, O3

Аліна СЕМЕНЧУК

*к.е.н., доцент, доцент кафедри бізнес-економіки та підприємництва
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
semenchuk.alina@kneu.edu.ua*

ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЯ ПОДОЛАННЯ КРИЗОВИХ ЯВИЩ ТА ВИКЛИКІВ ВІЙНИ

Анотація. Розглянуто та досліджено основні фактори впливу воєнного становища на інструментарій системи управління українського підприємства, з метою подолання викликів війни, а також окреслено впливи систематичних негативних явищ спричинених війною необхідністю трансформації системи управління в тому числі за допомогою використання технологій штучного інтелекту.

Ключові слова: штучний інтелект, система управління, трансформація, інновації, розвиток економіки, агропромисловий комплекс, кризові явища.

З початком повномасштабної війни всі суб'єкти господарювання постають перед постійними викликами, тому неодмінно і оперативно змушені адаптуватись до нових реалій функціонування підприємств на території України. Ці події змінили умови діяльності українських підприємств, що слугувало поштовхом до пошуку нових шляхів організації всіх бізнес-процесів. Незважаючи на ці обставини в країні продовжують відкриватись і